

fou lo gegant que *pintan* ab tot l'Olimp en guerra: / l'ixent sol, ab sos brassos, tocava, y 'l que 's pon / ---», *Atl.* I, 14a. 'Marcar en color (vermellós etc.): «n'hi tira una escopetada: / tres pilotes ['bales'] hi havia dins, - que al front las hi ha *pintadas*», romanç bandoleresc [S. XVII?] cat. or., Milàf (*Romillo*, 110.7). 'Virolat, que té coloraines': «la cadenera --- plegava 'l gra, lo despallofava ab la punta esmolada de son bec, y se l'empassava, aixecant graciosament son *pintat* caparró», NOLLER (*Pap.*, 189). Ponderativament *ni pintat* 'excel·lent, adequat a tot ser-ho', molt usat en cast. familiar i no estrany al català (cita de JM. de Sagarra, V. K. R. III, 117): em guardo d'assegurar que és poc genú i tampoc no gosaria respondre'n (en tot cas el castellà l'ha desenrotllat molt, vegeu-ne la col·lecció de casos que n'aplega MLWagner, l. c.). *Pintiparat* cast. *Pintimirat*.

DERIV.: *Pint* 'pintament': «ab cert vermell / tret d'escudelles / --- / s'empeguntava: / quan se n'untava / fastiç me feya: / ab por se reya / de rompre 'l *pint*: / mestre de tint / --- / no aparella / ni fa més tines», JRoig (*Spill*, 2541); «les cares que fan de *pint*, d'en primer, los infants qui aprenen de pintar ---»; «havem haguts anit tants de buffets e de colps --- e dit açò, --- se levaren los draps devant los pits, e mostraren lurs plagues que fetes se havien de *pint*, sens que lo metge no se'n apercebé de res», *Decam.* VI, § 6; VIII, § 9, 363.9f., 494.12f. (trad. «mostraron i petti loro tutti *dipinti*»).

Un adjectiu *pint*, *pinta*, que al principi funcionava encara com a participi (PICTUS, cf. *DECH* IV, 558b3-23), antiquat en cat. més ràpidament que en cast., a penes es troba més que en fem. i llenguatge pastoral: «cabra *pinta*: que el pèl li fa clapes blanques, roges i virades» (Alcoi, *BDLC* IX, 209). Substantivat passant de la noció d'«aspecte típic» al de 'fesomia, aire', a finals de segle en cat. sonava encara com a mot baix i mig argòtic: «ell, que sense viure com un *macarró*, era 'l *prenda* d'una pila de dones, *encagarrades* per la seva *pinta*, i aquella veu de baix que li esqueia tan bé», Coromines (*Presons*, XIV, § 3, 170), i així ho recordo jo encara de c. 1912-15, però després anà entrant en l'ús barceloní merament familiar, i així ell mateix 25 anys més tard ho aplicava ja a medis bancaris: «amateurs de l'especulació --- una mena de calabres --- que tenien més la *pinta* del jugador que la del tècnic» (1923, *Di. i Records* II, 383). També havia existit com a adj. en el Bearn, segons el nom del poble de *Viellepinte*, prop de Montaner (anomenada *Villa Picta* 1270, *Biela-Pinte* 1429: PRaymond, *Di. Top. H.-Pyr.*).

Té més aviat caràcter postverbal del verb *pintar* el ribag. i gc. *pinta* 'tel de la llet', 'nata': car *pintar* en certs parlars gascons pren el sentit de cobrir-se de tel la llet, o nata, d'on *pintadé* per a un clot o un enfondiment a la paret de les cabanes i orris on deixen els tupins plens de llet perquè hi vagi quedant presa o ennatada (Krüger, *VKR* VIII, 70, 75; Palay) allò mateix que es diu *natadero* a la Montaña santanderina. Etim. admesa pel meu *Vocab. Aran.* i per Rohlf's (*Le*

Gc. 12, § 170 i nota 104), que en va vol hom reemplçar en el *FEW* per la fórmula d'un encreuament d'*untar* amb el ll. *pinguis*, fórmula llibresca i antime-tòdica, essent mots de sentits i ambient lingüístics diferents l'un de l'altre. En cat. el mot s'usa a les valls de Barravés i de Benasc;² en aragones a Gistau, Bestué i Bielsa (*BDC* XXIV, 177; *VKR* VIII, 75); en gascó no sols des de l'Alta Bigorra fins a Aran (Rohlf's; Alf. Schmitt, *Termin. Past.*, 109), sinó també a les valls ja llgd. d'Auzat (Fahrholz, *W. u. W. Ariège*, 114) i Massat (*Bouts d. M.* XXV, 33), i lèit *aspintado* «écremé» a Fos (Alt Comenge, *Armanac d. M.* 1932, 27). Cf. *pinturatge*, infra, impost sobre els formatges?

Pintor [«En B. *pintor*, defunt» en un doc. de Sanaüja a. 1248, PPujol, *DocVgUrg.*, 10.4] llatí vulgar *PICTOR, -ORIS, ll. PICTOR; amb paper més clarament apellatiu en Llull (veg. infra cita en *depènyer*) etc.; «lo Mágic eternal, *pintor* de primaveres / ---», Miquel Stela, S. xv; «*pintor*: pictor», OPou (*ThPu.*, 164); 1502, *Vocab. Cat.-Al.*, § 889. En oc. ant. *pintor* tenia cas subjecte + *pintre*, que veiem també en JMarc, *Dicc. Rims*, i es continua usant en ross. («ho ha fet *el pintre*» Planès de la Perxa, 1959), si bé no asseguro que aquest sigui autòcton (com ho és *pastre* ibid., i *sastre* pertot) per l'escassetat de documentació. *Pintoresc* [Belv.], imitat de l'it. *pittoresco*. Forma època en la història de l'art català la *Catalunya Pintoresca* de Xavier Nogués (1919); + *pintoresquisme*.

Pintura [Llull], ll. vg. PINCTURA, clàss. PICTURA: «Hom guarda en bell palau o en bell castell aquelles coses que se mostren belles, sia que sien *pintures* o entretalaments o murs o torres o barbacanes, o quès-que sia», *Li. de Contempl.*, cap. 104; «la Viuda Reposada --- anà a casa de un *pintor*, e dix-li: —Tu qui est lo millor qui sia en l'art de la *pintura*, pories-me fer --- una cara encarnada, qui fos sobre cuyro prim negre posada, qui fos tal com lo Lauseta, ortolà del nostre ort? ---», JoMartorell (Ag. III, 189); «rajoletes *pintades*: emblema; entrajolat de moltes *pintures*: pavimentum tessellatum», OPou (*ThPu.*, 151); veg. enumeració de diverses menes en el *DTo.* (1647); 'quadro, retrat': «la quadra dels ninchos en las parets, sepultura dels religiosos y de algunes persones seculars, ab les *pintures* de cada individu allí enterrat, y inscripcions de sos noms y edats a la paret», B. de Maldà (*Excurs.*, p. 32).

+*Pinturatge* o *penturatge*, curiós mot antic ross. 'l'impost que havia de pagar el formatjaire per cada formatjada' [1090]; diu un doc. de 1399: «dix que'l Sr. Rey ha acostumat de pendre en los ports de Clavera e de --- lo *pintoratge* dels formatges --- per aquesta forma --- fer jurar quants formatges a fets a la major molsasó que ha feta en aquell any; e de aquella quantitat major --- ha a pagar per cascu formatge que haurà fet aquell die --- de un formatge -v- formatges, e de tot l'any no-n deu pus pagar e --- no-n deu trer negun formatge entró que'l dit render ha pres son dret». Es veu que com que els flequers i formatgers feien pendre color a llurs pans i formatges (posant-los al fum o per algun altre mètode) FINGERE